

Sak 26/24 Årsrapport 2023 etisk komite for idrettsvitenskapelig forskning

Vedlagt følger til orientering årsrapport fra etisk komite for idrettsvitenskapelig forskning ved Norges idrettshøgskole.

Forslag til vedtak:

Styret tar årsrapport 2023 fra etisk komite for idrettsvitenskapelig forskning til orientering.

Vedlegg:

1. Etisk komite for idrettsvitenskapelig forskning på mennesker, Norges idrettshøgskole – årsrapport 2023
2. Oversikt over søknader og endringsmeldinger til NIHs etiske komite i 2023

ETISK KOMITE FOR IDRETTSVITENSKAPELIG FORSKNING PÅ MENNESKER

NORGES IDRETTSHØGSKOLE

ÅRSRAPPORT 2023

Innledning

NIHs etiske komite ble opprettet av styret i 2017 for å sikre en forsvarlig organisering av forskning på mennesker i prosjekter hvor formålet med prosjektet faller utenfor helseforskningens virkeområde, og derfor ikke blir behandlet av de regionale forskningsetiske komiteene (REK). For at REK skal vurdere og godkjenne et prosjekt må *formålet* med prosjektet være «å fremskaffe ny kunnskap om helse og sykdom».

Mandatet til NIH etisk komite innebærer at prosjekter som faller utenfor helseforskningsloven og *hvor forskningsdeltakerne utsettes for et betydelig potensial for skade og belastning utover hva som kan regnes som normal risiko og belastning for deltaker*, krever godkjenning fra komiteen. Prosjekter med sårbare grupper, herunder barn og unge under 16 år og prosjekter hvor det skal opprettes biobank skal alltid ha godkjenning fra etisk komite.

Mandatet innebar at fagmiljøer ved NIH som tidligere ikke hadde søkt REK om godkjenning, fra og med 2017 måtte søke om godkjenning fra etisk komite dersom det falt innenfor komiteens mandat. Komiteen mente derfor at det var en fordel at prosjekter i oppstarten ikke ble avvist selv om risikoen for vesentlig skade og belastning for deltakerne var lav/ubetydelig. Komiteen har valgt å videreføre å behandle alle søknader frem til d.d. og antall søknader til komiteen er derfor ikke sammenfallende med prosjekter med vesentlig belastning/risiko for forskningsdeltakerne.

Nøkkeltall sammenlignet med tidligere år

Høyeste antall mottatt søkere siden oppstart i 2017

Komiteen har i 2023 hatt 7 møter, og har mottatt 12 endringsmeldinger og 45 søknader til behandling. Møtet i desember ble avlyst da det ikke var mottatt noen søknader til dette møtet. Et PHD-prosjekt hvor kandidaten var ansatt ved en ekstern institusjon, og all forskningen skulle finne sted ved den eksterne institusjonen, ble vurdert til å falle utenfor komiteens mandat da NIH ikke var behandlingsansvarlig institusjon. En søknad for et masterprosjekt ble trukket da prosjektleder (veileder) ikke hadde vært involvert i søknaden. De øvrige 43 søknadene og de 12 endringsmeldingene ble behandlet og godkjent.

Antall søknader som er behandlet fordelt på institutt i perioden 2017-2023

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Institutt for fysisk prestasjonsevne (IFP)	11	12	14	15	16	13	22
Institutt for idrettsmedisinske fag (IIM)	12	7	3	8	9	10	8
Institutt for lærerutdanning og friluftslivsstudier (ILF)	5	4	8	6	6	8	2
Institutt for idrett og samfunnsvitenskap (IIS)	10	12	3	12	7	10	5
Total antall søknader	43	35	28	41	38	41	37

Siden oppstarten i 2017 er 2023 det første året hvor Institutt for fysisk prestasjonsevne ikke har hatt flest søknader som er behandlet (11). Institutt for idrettsmedisinske fag har i år flest søknader (12). Fra Institutt for samfunnsvitenskap og Institutt for lærerutdanning og friluftsliv har komiteen behandlet henholdsvis 10 og 5 søknader.

Det er ca 65-70 unike prosjektledere («brukere») som har sendt inn søknad til etisk komite siden oppstarten i 2017. Tabellen nedenunder viser hvor mange søknader den enkelte unike «bruker» har sendt inn i perioden 2017-2023

Antall søknader fra unike søkere som er behandlet for perioden 2017-2023

ANTALL SØKNADER PR «BRUKER» FRA 2017. 2023	Antall unike «brukere»	Prosentvis andel av unike brukere
1 søknad	18	26 pst
2-3 søknader	25	36 pst
4-7 søknader	13	18 pst
7-10 søknader	7	10 pst
10-19 søknader	7	10 pst

Antall søknader fordelt på master-, phd - og forskningsprosjekter uten tilknytning til utdanningsløp

Antall søknader som er behandlet fordelt på «type» prosjekt i perioden 2017-2021

Type prosjekt	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Masterprosjekt inngår som hele eller deler av prosjektsøknad	27	27	18	28	16	27	18
Phd-prosjekt inngår som hele eller deler av prosjektsøknad	10	3	4	5	7	9	11
Forskningsprosjekt uten tilknytning til utdanningsløp	6	5	6	8	15	7	8
Totalt antall prosjekter	43	35	28	41	38	43	37

I 2023 utgjør andelen av prosjekter hvor et masterprosjekt inngår som hele eller deler av søknaden 62 pst. Tidligere år har andelen vært mellom 77 – 42 pst.

Antall Phd-prosjekter som er behandlet av komiteen gikk gradvis nedover frå 11 i 2017 til 3 pr. år i 2022. Antall kandidater som årlig blir tatt opp i NIHs Phd-program vil imidlertid variere og i 2023 har komiteen behandlet 10 Phd-prosjekter

Søknader behandlet av leder av komiteen på fullmakt fra komiteen

Søknader som – ut fra sin karakter – ikke reiser etiske problemstillinger som forutsetter en fullstendig komitebehandling, kan behandles av leder av komiteen, ev. etter råd fra juridisk rådgiver, eller etter muntlig rådslaging med medlemmer i komiteen. 10 av søknadene i 2023 er behandlet såkalt "fast track". Tidligere behandlet komiteen alle søknader som ble mottatt innen fristen til det aktuelle møtet. Fra og med høsten 2019 ble alle søknader som ikke krever en fullstendig komitebehandling behandlet «fast track». I etterfølgende komitemøte redegjør leder for de søknader som er behandlet «fast track».

	2023	2022	2021	2020	2019
Andel søknader av total antall søknader som er behandlet fast track	23 pst	17 pst	28 pst	34 pst	24 pst

Komiteen gir også leder av komiteen fullmakt til å behandle endringsmeldinger, og justerte søknader ved utsatt vedtak, forutsatt at det ikke reises etiske problemstillinger som krever en full komitebehandling.

Prosjekter som faller utenfor helseforskningsloven og hvor utvalget er under 16 år og/eller det skal opprettes en biobank skal alltid behandles av komiteen og kan ikke behandles av leder av komiteen på fullmakt.

Komiteens arbeid i 2023

Evaluering av etisk komite i 2023

Etisk komite ved NIH har et ønske om å videreutvikle og forbedre sine prosesser, og det ble derfor sendt ut en spørreundersøkelse til de ansatte ved NIH med svarfrist i 2024. Etisk komite vil følge opp tilbakemeldingene i 2024, herunder revisjon av retningslinjene og digitalt søknadsskjema med vekt på forenkling.

Krav til etisk forhåndsvurdering av alle prosjekter som inngår i NIHs Phd-program

Etisk komite har tidligere diskutert om alle prosjekter som inngår i NIHs Phd-program alltid skal godkjennes av etisk komite. I 2023 behandlet komiteen en søknad for en kandidat som var ansatt ved en ekstern institusjon og prosjektet ville i sin helhet bli gjennomført ved den eksterne institusjonen. Hovedveileder var fra NIH.

Komiteens oppfatning var at det var den eksterne institusjonen som vil være forskningsansvarlig institusjon med det overordnede ansvar for at prosjektet ble organisert og gjennomført på en forsvarlig måte iht lover, regler og normer innenfor personvern og forskningsetikk i det landet hvor forskningen skal finne sted.

I de aller fleste Phd-prosjekter er kandidaten tilsatt ved NIH og prosjektet gjennomføres ved NIH. NIH er således forskningsansvarlig institusjon og etisk komite vil kunne behandle og godkjenne en søknad. For prosjekter hvor forskningsansvarlig er en ekstern institusjon, vil det være denne institusjonen som har ansvaret for at det foreligger en uavhengig etisk vurdering av phd-prosjektet. Leder av etisk komite og leder av komite for forskerutdanning har drøftet krav om en etisk forhåndsvurdering av alle prosjekter som inngår i NIHs Phd-program og var enige om følgende:

For alle prosjekter som er knyttet til NIHs Phd-program, og som innebærer forskning på mennesker, skal det foreligge en etisk vurdering av prosjektet før oppstart. Vurderingen skal sendes KFU (sekretariatet) så snart den foreligger senest ved innleveringen av avhandlingen.

- *Alle prosjekter som er knyttet til NIHs Phd-program hvor NIH er forskningsansvarlig institusjon skal godkjennes av EK dersom prosjektet ikke faller innenfor hlf-loven med krav om forhåndsgodkjenning fra REK.*
- *Dersom NIH ikke er forskningsansvarlig institusjon, skal den forskningsansvarlige institusjonen før opptak av kandidaten på NIH doktorgradsprogram informeres om kravet til at alle prosjekter i NIHs program skal ha en etisk vurdering.*
- *Dersom det er delt behandlingsansvar skal det foreligge en avtale mellom partene som regulerer hvem som har ansvar for hva, herunder å påse at det foreligger en etisk vurdering av prosjektet før oppstart.*

KFU fattet deretter følgende vedtak

Vedtak sak 23/85:

KFU støtter etisk komité sitt forslag til retningslinjer om uavhengig etisk vurdering av alle prosjekter som er tilknyttet NIHs ph.d.-program. KFU vil legge inn avkryssing for dette i ph.d.-kandidatens årsrapport og be om at dokumentasjon på godkjenning vedlegges årsrapporten.

Forslaget om endring i etisk komites mandat legges frem for styret i mai 2024. Dvs at alle prosjekter som inngår i NIHs Phd-program og som ikke faller innenfor helseforskningsloven skal alltid vurderes og godkjennes av etisk komite eller den institusjonen som er behandlingsansvarlig institusjon.

Gjennomførte oppgaver knyttet til forskningsetikk i 2023

Kurset i praktisk forskningsetikk og personvern for nytilsatte stipendiater, som ble utarbeidet i 2020 av forskningsadministrasjonen, er gjennomført. Kurset inngår som en del av «Introduksjonskurs PhD», som er et oppstartkurs for alle nye stipendiater som tilbys i vår- og høstsemesteret.

«Praktisk forskningsetikk og personvern» består av en web-basert forelesning om etiske vurderinger og personvern i et forskningsprosjekt, herunder utfylling av meldeskjema til NSD og søknad til REK/Nihs etiske komite og en workshop hvor studentene presentere forskningsetiske og personvernmessige utfordringer i sitt prosjekt.

Medlemmer i komiteen i 2023

Leder Professor Anne Marte Pensgaard, IIS
Professor Gøran Paulsen, IFP
Professor Tron Krosshaug, IIM
Førsteamanuensis Ellen Berg, ILF
Eksternt medlem: Jurist Peder Utne

Varamedlemmer:

Professor Ulf Eklund, IIM
Professor Aage Radmann ILF

Komiteens medlemmer fra og med 01.01.2024

Leder Professor Anne Marte Pensgaard, IIS. Professor Gøran Paulsen, IFP, Førsteamanuensis Hege Grindem IIM, Førsteamanuensis Niels Boysen Feddersen, ILF og Jurist Peder Utne.

Varamedlemmer:

Professor Ulf Eklund, IIM og Førsteamanuensis, Vidar Sandsaunet Ulset, ILF.

Status planlagte oppgaver i 2023 innenfor forskningsetikk som ikke er gjennomført

I Lov om organisering av forskningsetikk fremgår det at forskeren har primæransvaret for at forskningen er aktsom og forsvarlig. Ansvaret gjelder i hele prosjektets "levetid". Forskningsinstitusjonene har ansvar for undervisning og opplæring i forskningsetikk. I Dokument 1 (2021–2022) påpeker Riksrevisjonen at de statlige universitetene og høyskolene ikke har etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring i forskningsetikk.

Etisk komite sitt mandat er å vurdere om forskningsprosjekter med betydelig risiko for vesentlige ulemper for forskningsdeltakerne er forsvarlig organisert. Komiteens arbeid kan ses på som en del av opplæring/kompetansebygging for vitenskapelige ansatte ved at forskerne gjennom konkrete tilbakemeldinger får økt kompetanse om hvordan forsvarlighet overfor forskningsdeltakerne skal ivaretas.

De nasjonale forskningsetiske komiteer har utarbeidet en veileder for hvordan institusjonene kan ivareta ansvaret for opplæring i ulike forskningsetiske tema (presentert i september 2023) NIH vil i 2024 med utgangspunkt veilederne vurdere hvordan NIH skal følge opp kravene i Lov om organisering av forskningsetikk.

OVERSIKT OVER SØKNADER OG ENDRINGSMELDINGER TIL BEHANDLING I ETISK KOMITE NIH 2023

M=Hele eller deler av prosjektet er et masterprosjekt, PHD =Hele eller deler av prosjektet er et PHD-prosjekt, PD= Hele eller deler av prosjektet er et Postdok prosjekt. F= Forskerprosjekt (ikke en del av M og PHD).

S= Søknad EM= Endringsmelding (står i kursiv). Opplysninger om type prosjekt er registrert kun på søknad.

Prosjektleder	Saksnr	Institutt	Prosjekt	Type prosjekt	EM eller Søknad
<i>Ola Eriksrud</i>	<i>261-260123-101-290819</i>	<i>IFP</i>	<i>Nye testmetoder for retningsforandring</i>		<i>EM</i>
Kenneth Aggerholm	262-260123	ILF	Meningsfull idrætsundervisning i indskolingen	PHD	S
Tron Krosshaug	263-260123	IIM	ABEL-prosjektet, Aktivitet, bedre helse, etterlevelse og livsglede	F	S
Geir Jordet	264-260123	IIS	Analyse av kroppsspråk av fotballspillere fra VM 2022	PHD	S
<i>Roald Bahr</i>	<i>265-260123-129-051219-86-131218</i>	<i>IIM</i>	<i>Sammenhengen mellom treningsbelastning, skader og fysisk prestasjonsevne i norsk elite kvinnefotball</i>	<i>PHD</i>	<i>EM</i>
Ulf Eklund	266-260123	IIM	Validiteten av Garmin og Huawei smartklokker for å estimere energiforbruket under å gå og løpe på tredemølle	M	S
<i>Kristin Vindhol (Ellen Berg)</i>	<i>267 - 60323-49 -290922</i>	<i>ILF</i>	<i>Evner i kroppsvingsfaget</i>	<i>M</i>	<i>EM</i>
<i>Tron Krosshaug</i>	<i>268-160323-263-260123</i>	<i>ILF</i>	<i>ABEL-prosjektet, Aktivitet, bedre helse, etterlevelse og livsglede</i>	<i>F</i>	<i>EM</i>
<i>Geir Jordet</i>	<i>269-160323-264-260123</i>	<i>IIS</i>	<i>Analyse av kroppsspråk av fotballspillere fra VM 2022</i>	<i>PHD</i>	<i>EM</i>
Bjørn Harald Olstad	270-160323	IFP	Aquatic Literacy For All Children (ALFAC).	M	S

Prosjektleder	Saksnr	Institutt	Prosjekt	Type prosjekt	EM eller Søknad
Jostein Hallen	271-160323	IFP	Hvordan påvirker neseputing løpsøkonomi og opplevd anstrengelse hos mosjonister	M	S
Mads Hordvik	272-160323	ILF	Internasjonalt kroppsøvingsakademi	F	S
Jorunn Sundgot-Borgen	273-160323	IIM	Er det mulig å forebygge redusert beinhelse hos skiløpere ved daglig inntak av Jarlsberg® Ost	PHD	S
Gøran Paulsen	274-160323	IFP	Ekstrem kroppssammensetning	M	S
<i>Siv Gjesdal</i>	<i>275-160323-259-07011222</i>	<i>IIS</i>	<i>Motivasjon og trivsel i overgangen fra barneidrett til ungdomsidrett</i>		<i>EM</i>
Anne Marte Pensgaard	276-160323	IIS	Utvikling av korte testpakker for å se på effekt av ANTI DOPING utdanningsprogrammer	F	S
Tron Krosshaug	277-040523	IIM	En sammenligning av belastningsprofilene til styrkeøvelsene benkpress, knebøy og benktrekk, utført med frivekter, luftbasert og elektromagnetisk motstand.	M	S
Kari Fasting	278-040523	IIS	«Krenkende opplevelser i idretten»	F	S
Mats Gilgien	279-040523	IFP	Forsterkende versus veiledet læring for trening av slalåmteknikk	M	S
Hanna Rice	280-040523	IFP	Acute changes in lower limb and hip kinematics during barefoot running: Are the findings replicable?	PHD	S

Prosjektleder	Saksnr	Institutt	Prosjekt	Type prosjekt	EM eller Søknad
Hannah Rice	281-150623	IFP	Påvirkningen av løpshastighet, belastning og en intensiv 10 km på tredemølle på andre metatarsal stress hos langdistanseløpere	PHD	S
Thomas Losnegard	282-150623	IFP	«Fysiologiske og perseptuelle forskjeller mellom innendørs og utendørs intervalltrening på rulleski»	M	S
Thomas Losnegard	283-150623	IFP	Forskjellen i akutt treningsbelastning mellom innendørs versus utendørs løping	M	S
Thomas Losnegard	284-150623	IFP	Kan en variabel intensitetsprotokoll forklare forskjeller i utholdenhet og prestasjon hos syklistere?	M	S
<i>Thomas Losnegard</i>	<i>285-150623-135-180620</i>	<i>IFP</i>	<i>Effekten av løpsstrategi på prestasjon i langrenn</i>		<i>EM</i>
Tron Krosshaug	286-150623	IIM	Implementering av to nye styrkeøvelser for forebygging av lyskeskader blant kvinnelige fotballspillere – en gjennomførbarhetsstudie	M	S
Gøran Paulsen	287-150623	IFP	Monitoning av kvinnelige vektløftere og styrkeløftere	M	S
Tron Krosshaug	288-150623	IIM	Vil styrketrening med tradisjonell motstand, pneumatisk motstand eller elektromotor gi ulik effekt på maksimal styrke og spenst hos friske, aktive menn og kvinner? En intervensjonsstudie.	M	S
Christine H Moseid	289-150623	IIM	«Nærmere Best» Utvikling, bruk og nytte av et undervisnings-verktøy for ungdom på idrettsungdomsskoler og toppidretts-videregående skoler.	PHD	S
<i>Tron Krosshaug</i>	<i>290-150623-268-160323-263-260123</i>	<i>IIM</i>	<i>ABEL-prosjektet, Aktivitet, bedre helse, etterlevelse og livsglede</i>		<i>EM</i>

Prosjektleder	Saksnr	Institutt	Prosjekt	Type prosjekt	EM eller Søknad
<i>Kari Fasting</i>	<i>291-150623-278-040523</i>	<i>IIS</i>	<i>«Krenkende opplevelser i idretten»</i>		EM
<i>Tron Krosshaug</i>	<i>292-070923-288-150623</i>	<i>IIM</i>	<i>Vil styrketrening med tradisjonell motstand, pneumatisk motstand eller elektromotor gi ulik effekt på maksimal styrke og spenst hos friske, aktive menn og kvinner? En intervensjonsstudie</i>		EM
Bjarne Rud	293-070923	IFP	Hvordan påvirkes utnyttingsgraden av et 2 minutters arbeid på 105% av VO2maks i et 25 minutters maksimalt utholdenhetsarbeid på ergometersykel?	M	S
Bjarne Rud/Jostein Hallen	294-070923	IFP	Effekter av kondisjon og utholdenhetstrening på prestasjonsfaktorer	M	S
Marte Bentzen	295-070923	IIS	Hva fasiliterer deltakelse i organisert idrett for ungdom med funksjonsnedsettelse?	PHD	S
<i>Jorunn Sundgot Borgen</i>	<i>296-070923-273-160323</i>	<i>IIM</i>	<i>Er det mulig å forebygge beinhelse ved daglig inntak av Jarlsbergost</i>	<i>PHD</i>	<i>EM</i>
Siv Gjesdal	297-070923	IIS	Motivasjon, motivasjonsklima, intensjoner om å fortsette og trivsel i overgangen fra barneidrett til ungdomsidrett	PHD	S
Jostein Hallen	298-070923	IFP	Effekter av underventilering fremkalt av neseputing	M	S
Olivier Seynnes	299-070923	IFP	Effekt av redusert blodstrøm på muskelkraft	M	S
Tormod Skogstad Nilsen	300-070923	IFP	Hva bestemmer prestasjon i langvarig utholdenhetsaktivitet med oppakning	PHD	S

Prosjektleder	Saksnr	Institutt	Prosjekt	Type prosjekt	EM eller Søknad
Roald Bahr	301-070923	IIM	#ReadyToPlay- Risikohåndtering i kvinnelig elitefotball- en pragmatisk pre-post intervensjonsstudie for forebygging av skade og sykdom Vitenskapelig tittel #ReadyToPlay - Risk management in female elite football- a pragmatic pre-post intervention study	PHD	S
Fiona Dowling	302-070923		Children's Rights in Sports: A Critical Narrative Inquiry of Sport for the Youngest Participants	F	S
Kristin Vindhol	303-051023	ILF	Fysisk aktivitet og deltakelse i oppveksten. En kvalitativ studie av barn og unge med funksjonsnedsettelse i habilitering og lokalmiljø.	M	S
Kristin Vindhol	304-051023	ILF	En kvalitativ studie av (tidligere) elever med depresjon og deres erfaringer med kroppsøvningsfaget	M	S
Per Midthaugen	305-051023	ILF	Elevers opplevelse av egen identitet, og balansen mellom å kombinere skole og idrett i idrettsskoler for ungdom»	M	S
Live Luteberget	306-051023	IFP	Kvantifisering av treningsbelastning Gjennom en sesong for kvinnelige elite fotballspillere	M	S
Tron Krosshaug	307-051023	IIM	Validering av computer vision for å gi objektiv tilbakemelding når man utfører knebøy og utfall: en eksperimentell metodestudie.	M	S
Elin Kolle	308-051023	IIM	Kartlegging av egenorganisert Fysisk aktivitet ungdom i Oslo	PHD	S
Thomas Losnegard	309-051023	IFP	Forskjell i treningsbelastning Ved ulike løpsstrategier intervall-trening løping	M	S

Prosjektleder	Saksnr	Institutt	Prosjekt	Type prosjekt	EM eller Søknad
<i>Hanna Rice</i>	<i>310- 281-150623</i>	<i>IFP</i>	<i>Påvirkningen av løpshastighet, belastning og en intensiv 10 km på tredemølle på andre metatarsal stress hos langdistanseløpere</i>		<i>EM</i>
<i>Gøran Paulsen</i>	<i>312-180-180321</i>	<i>IFP</i>	<i>Løpssteget</i>		<i>EM</i>
<i>Hanna Rice</i>	<i>313-091123-310-281-150623</i>	<i>IFP</i>	<i>Påvirkning av løpshastighet, belastning og en intensiv 10 km på tredemølle på andre metatarsal stress hos langdistanseløpere</i>		<i>EM</i>
Siv Gjesdal	314-091123	IIS	TRUKKET	M	S
Henrik Gustafsson	315-091123	IIS	Opplevelse av fysisk utmattelse, prestasjonskrav og velvære hos de som redder dagen	M	S
Hanne Sogn	316 -091123	IIS	Kvinnelige brannkonsablers møte med kravet og ideen om den harde usårbare mannlige kroppen	M	S
Hanne Sogn	317-091123	IIS	Kvinnelige naturguider – barrierer i et mannsdominert friluftsliv. En kvalitativ studie om kvinnelige naturguiders erfaringer i Norge.	M	S
Sarah Solheim	318-091123	IIM	Endringer i biologiske markører etter en styrkeøkt	PD	S

